

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ОПШТИНА ФОЧА

Датум:20.06.2023. година

ИНФОРМАЦИЈА О СТАЊУ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ
И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ ФОЧА
ЗА 2022. ГОДИНУ

ПРЕДЛАГАЧ: НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ

ОБРАЂИВАЧ: ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА
ПРИВРЕДУ И ДРУШТВЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

УВОД

Скупштина општине Фоча је дана 28.07.2015. године усвојила Стратегију руралног развоја општине Фоча и Плужине за период 2015-2024. годину.

Стратегија руралног развоја општине Фоча и Плужине (2015-2024) је израђена уз подршку предприступних фондова Европске уније.

Развој пољопривреде и села један је од стратешких дугорочних циљева економског развоја општине Фоча. То одређујење заснива се на природним ресурсима, који пружају велике могућности за развој сточарства, воћарства и повртларских култура. Ако се томе дода и туризам, као посебан вид привредне активности за који општина Фоча има изванредне услове које пружају национални парк „Сутјеска“ и рафтинг ријеком Таром и Дрином, стратегија руралног развоја показује пуну оправданост.

У 2022. години започета је израда стратегије пољопривреде и руралног развоја општине Фоча од 2022-2027 године по пројекту који проводи FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations).

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Пољопривредна производња општине Фоча је дефинисана својим географским положајем, затим еколошким, земљишним, прерађивачким, потрошачким и осталим капацитетима. Такође пољопривредну производњу треба посматрати у контексту општег амбијента у привреди, као и генерално општег стања у општини, РС и БиХ, јер процјена је да стање у привреди има значајан утицај у пољопривреди.

Од укупне површине општине Фоча 111.524 ха, обрадиво пољопривредно земљиште чини 20.382 ха, а структура је:

- оранице 3.447 ха
- воћњаци 2.734 ха
- ливаде 14.201 ха
- Укупно: 20.382 ха

Полазећи од стратешких докумената (Стратегија развоја општине Фоча и Визија развоја), те анализирајући климатске, земљишне и остале природне услове на општини Фоча, може се закључити да најповољније услове има:

- Сточарска производња,
- Воћарска производња,
- Ратарска производња,
- Повртларска производња

Наша општина је богата самониклим љековитим биљем, шумским плодовима и гљивама, те постоји традиција скупљања, сушења, чувања и паковања истог и становништво остварује значајан доходак од ове дјелатности.

Законом о измјенама и допунама закона о пољопривредним задругама од 02.12.2009, године је речено да „Непокретности уписане у јавним евиденцијама као државна, односно друштвена својина с правом коришћења, управљања и располагања у корист задруге, последице завршетка стечајних поступака, а што је остало након продаје у стечајном поступку, уписане су као својина на управљању и располагању општине Фоча. Поред дијела имовине од бивше ЗЗ „Зеленгора“ Фоча, такође имовина која је остала након провођења ликвидационог поступка у задрузи ЕКО – Фоча је пренесена на општину Фоча. Тај поступак ликвидације задруге ЕКО – Фоча је завршен у току 2018 године.

Општина Фоча је 25.12.2017. године дала, после проведене лицитације, у закуп пољопривредно земљиште које се налази у мјесту Козја Лука Пољопривредној задрузи „Kozja Luka premium“ са сједиштем у Козјој Луци. Површина овог пољопривредног земљишта је 76.345 м² и дато је на период од 15 година.

У првој години додјеле закупа земљишта од стране Општине Фоча, пољопривредна задруга „Kozja Luka premium“ је извршила „крчење“ терена, ограђивање, припрему земљишта за засаде и др. уз улагања значајних финансијских средстава. У 2019. години су посијали 50 дунума јечма и оваса како би земљиште оплеменили.

На основу извјештаја о раду Пољопривредне задруге „Kozja Luka premium“ који су доставили 25.06.2023. године наводе да су у 2022. години планирали да купе трактор и прикључне машине али то нису успјели да реализују у 2022. години, такође у 2023. години због лоших

временских услова нису успјели да обаве планирану прољећну сјетву, али на јесен планирају да засаде саднице воћа (шљиве) као и да поставе пластенике.

ПРАВНИ СУБЈЕКТИ ИЗ ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ

На подручју општине Фоча до сада је регистровано⁴ правна лица, а то су:

- „БОЛЕТУС“ – Фоча, који запошљава 23 радника и бави се откупом и прерадом пољопривредних и шумских производа и значајан је извозник на инострано тржиште. Укупан приход у 2022. години је био 5.442,325КМ.
- ПЈ “ДРИНА“ – Фоча у оквиру КПЗ, запошљава 8 радника на економији и бави се узгојем и товом свиња, производњом конзумних јаја, производњом млијека и производњом јагњади. Своје производе пласира на тржиште општине и регије. Физички обим производње у 2022. години је: 1524 предтовљеника, 237 товљеника, 11 телади, 20грла јагњади, кока носиља 2786, обим производње јаја 977,100 комада, 40.760 лит. млијека,
- „СЕЗОНА“ Д.о.о. - Фоча, запошљава 4 радника и бави се откупом пољопривредних и шумских производа. Укупан приход у 2022. години је био 662.880,00 КМ. Откупљено је у 2022. години: 20.000 кг разних врста гљива, 10.000 кг шумских плодова (боровница, брусница, клека и шипурак), 4.000 кг говеђе коже.
- „ЕКО-ПРОЈЕКТ“ - Требиње, рибањак Крупица Фоча, запошљава 4 радника, годишње произведе 10-15 тона млађи.

Предузеће	Укупанприход 2021.г.	Укупанприход 2022.г	ИНД	У. Расход 2021.г.	У.расход 2022.г.	ИНД
„Болетус“РС	7.111,487	5.442,325	77	6.844,423	5.214,893	76
„Сезона“	732,322	662,880	91	724,734	629,465	87
ПЗ“Здравица“	0	0		450	190	42

Предузеће	Добит 2021.г	Добит 2022.г.	ИНД	Губитак 2021.г	Губитак 2022.г	ИНД
„Болетус“РС	240.358	204.689	85	0	0	
„Сезона“	7.162	30.606	427	0	0	
ПЗ“Здравица“	0	0		450	190	42

Предузеће	Број зап. 2021. г	Број зап. 2022.г	ИНД	БЛД по Рад. 2021.г	БЛД по Рад. 2022.г	ИНД ЕКС
„Болетус“	27	23	85	823	1.051	128
„Сезона“	4	4	100	745	876	118
ПЗ“Здравица“	0	0		0	0	

ПОЉОПРИВРЕДНА ГАЗДИНСТВА

На подручју општине Фоча једоступањановог Правилника о регистрацији и разврставању газдинстава било регистровано 1.116 газдинстава у АПИФ-у. У 2022. години ажурирање података извршило је 415 пољопривредних произвођача, и то оних који остварују подстицај из Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села Републике Српске као и Правилника о подстицајима на подручју општине Фоча. Наиме, после ступања на снагу Правилника о разврставању породичних пољопривредних газдинстава на комерцијална и некомерцијална газдинства знатан број газдинстава се определијелио на регистровање код Завода за запошљавање, гдје имају здравствену заштиту. По новом правилнику газдинства могу бити комерцијална и некомерцијална. Комерцијална газдинства су обавезна уплаћивати ПИО и здравствено осигурање. Некомерцијална газдинства су обавезна уплаћивати Здравствено осигурање уколико су на евиденцији Завода за запошљавање Републике Српске а 1 % на бруто примања ако су запослени или 1 % од исплаћене пензије за пензионере.

У овој години је била организована едукација пољопривредника у нашој општини два пута тако да су пољопривредници информисани о овим новинама код регистрације. Тренутно у општини је регистровано 100 комерцијалних газдинстава, а остало су некомерцијална. Обавеза свих газдинстава је да се почетком године изврши обнављање регистрације газдинстава гдје се региструју евентуалне промјене у газдинствима или да се региструје да није било промјена.

Удружење пољопривредника општине Фоча је вршило анкетирање на терену општине и констатовало да у 2021. годинина територији ове општине има 14.541 оваца, 1.176 крава, 24 бикова, 109 коња и 499 коза. Вјештачким осјемењавањем је обухваћено око 300 грла говеда а природним припустом 350 грла. Мјесне заједнице са више од хиљаду грала су: МЗ Брод са укупно 2.182 грла ситне и крупне стоке, МЗ Драгочава са 2.121 грла, МЗ Попов Мост 1.537, МЗ Годјено 1.424 грла, МЗ Челиково поље 1.255 грла, МЗ Челебићи 1.185, МЗ Миљевина 1.166, МЗ Јошаница 1.056.

Кад је воћарство у питању најзаступљенија воћна врста је шљива, затим јабука, крушка, орах и трешња. У последње вријеме је све заступљеније јагодичасто воће (малина, купина и јагода) посебно изградњом хладњача за прихват овог воћа, шире се површине под овим воћем. Проблем код засада шљиве је знатно присуство вируса шарке шљиве (Plum rox), па одржавање постојећег броја стабала шљиве пожегаче долази у питање. Као мјера која би побољшала стање у воћарству, планирано је да у 2023. години буде реализован пројекат набавки садница воћа (шљиве) коју проводи FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations).

У Фочи не постоји регистрована пољопривредна апотека. Међутим, постоји неколико самосталних трговинских радњи које се баве продајом репроматеријала за пољопривреду (сјемена, вјештачка ђубрива, сточна храна, ситна и крупна механизација, алати). Мала употреба хемијских средстава за заштиту биља од болести и штеточина у пољопривредној производњи је допринјела све већу производњу органске хране која не препоручује употребу пестицида.

У оквиру предузећа „Болетус“ ради фабрика за прераду воћа и поврћа која својим капацитетима може прерадити све тржне вишкове воћа и поврћа са подручја општине Фоча.

Предузеће „Болетус“ је на парцелама на Бараковцу формирао расадник воћних садница које даље користи у производњи воћа (сировине) у властитој производњи. Ради се о производњи: малине, купине, рибизле, ароније, сибирске боровнице, ораха итд. Из овог расадника ће моћи да се снабдијевају квалитетним садним материјалом и пољопривредна газдинства.

РЕПУБЛИЧКИ ПОДСТИЦАЈИ

У 2022. години су 363 пољопривредна газдинстава и правна лица из области пољопривреде користило подстицајна средства из буџета РС. Подстицаји су кориштени за:

1. производњу млијека,
2. узгој за приплодне овце,
3. узгој за пчеларство,
4. премија за произведено и продато воће,
5. инвестиције у пољопривредну механизацију,
6. суфинансирање премије осигурања,
7. регресивно дизел гориво,
8. узгој крава по систему крава-теле.

У 2022. години захтјев за остваривање републичког подстицаја Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске су поднијели:

- 16 пољопривредника који се баве узгојом оваца (укупно $2.355 \text{ ком} \times 12,00 \text{ КМ/ком} = 28.260,00 \text{ КМ}$),
- 14 пољопривредника који се баве узгојом крава у систему узгоја крава-теле (114 крава $\times 150 \text{ КМ} = 17.100,00 \text{ КМ}$),
- 47 произвођача биљна производња, премија за произведено и продато воће (малина),
- 235 пољопривредника је користило регресивно дизел гориво ($0,50 \text{ КМ/литар}$ јефтинија цијена од малопродајне цијене на свим бензинским пумпама у Фочи (одобрено регресивног дизел горива $99.847,51 \times 0,50 \text{ КМ} = 49.923,75 \text{ КМ}$),
- 7 пољопривредника је користило премију за млијеко,
- 31 пољопривредник је предао захтјев за производњу и узгој пчела ($2.130 \text{ кошница} \times 6.00 \text{ КМ} = 12.780,00 \text{ КМ}$),
- 1 пољопривредник је користио суфинансирање премије осигурања,
- 12 пољопривредника је остварило подстицај за капиталне инвестиције.

ОПШТИНСКИ ПОДСТИЦАЈИ

Правилник о условима и начину остваривања подстицаја пољопривредне производње у 2022. години на подручју општине Фоча објављен је у службеном гласнику број 05. од 14.04.2022. године.

У 2022. години је 180 пољопривредних газдинстава из области пољопривреде предало захтјеве за подстицајна средства на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја пољопривредне производње у 2022. години.

За 2022. години општина Фоча је додијелила 167.684,70КМ на име новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села. У току 2022. године у овом одјељењу је вршен и врши се и сада перманентан мониторинг намјенског утрошка додјељених подстицаја. Мониторинг се огледа у обиласку пољопривредника, а нарочито корисника са већим новчаним износом подстицаја.

Општина Фоча је у 2022. години свим произвођачима млијека који су у систему откупа за мљекару „Пађени“ из Билеће (једино се она бави откупом на подручју општине) исплатила по 0,15 КМ/лит. предатог млијека закључно са 31.12.2022. и произвођачима који предају више од 500 литара за један мјесец се исплаћује 0,20 КМ/лит. за тај мјесец.

У 2022. години је остварен откуп млијека у количини од 86.945,00 литара. Та количина се одржава дуже вријеме и то је показатељ исправности и намјенског кориштења општинских подстицаја, иако су услови на тржишту све тежи и тежи за ову производњу због слободног увоза из европске уније.

Премија на произведено и продато млијеко остварило је 7 пољопривредних произвођача, за ове намјене додјељна су новчана средства у укупном износу 17.098,60 КМ. Такође општина Фоча је у 2022. години финансирала анализу крви крава, за ову намјену додјељено је 3.670,00 КМ.

а) Подстицаји за узгој крава у систему крава-теле

За ове намјене додијељења су новчана средства на име подстицаја у износу од 22.250,00 КМ. И исти су остварили 19 пољопривредника. При додјели овог подстицаја главни услов је био да пољопривредници приложе копије пасоша крава и телади.

б) Подстицај за фарму оваца

За ове намјене додијељења су новчана средства на име подстицаја у износу од 39.450,00 КМ. И исти су остварили 40 пољопривредника. При додјели овог подстицаја главни услов је био да основно стадо има најмање 50 оваца.

с) Инвестиције у шталске капацитете за производњу млијека и меса

За ове намјене додијељена су новчана средства подстицаја у укупном износу од 4.412,67 КМ. И исти су остварили 2 пољопривредника. Критеријум је био да сами пољопривредници финансирају изградњу штале и по доношењу фискалних рачуна и пореских фактура одобрено им је 15% за некомерцијална газдинства и 30% за комерцијална газдинства од уложених средстава, али не више од 3.500,00 КМ по кориснику.

в) Инвестиције у пољопривредну механизацију

За ове намјене додијељења су новчана средства подстицаја у износу од 20.015,45 КМ. По овој основи подстицаје је добило 16 пољопривредника. Критеријум је био исти као и за штале. Пољопривредници су купили механизацију и по доношењу фискалних рачуна и пореских фактура одобрено им је 15% за некомерцијална газдинства и 30% за комерцијална газдинства од уложених средстава, али не више од 5.000,00 КМ по кориснику.

г) Премија на произведену и предау малину

За ове намјене додијељена су новчана средства у износу од 18.745,03 КМ. Подстицаје је добило 43 корисника. Основни критериј за додјелу ових подстицаја су да пољопривредници произведу на својим имањима малине које се предаје прерађивачима, најчешће хладњачама. Износ за ове подстицаје је 0,18 КМ/кг произведеног, предатог воћа.

д) Премија за производњу и узгој пчела

За ове намјене додијељена су новчана средства у износу од 15.525,30 КМ. Подстицај је добило 47 пчелара. Износ је био 7,00 КМ по кошници и минимални број друштава које је требао посједовати власник је 30 друштава. Те податке је достављало Удружење пчелара „Полен“ општина Фоча.

ђ)Подстицаји за подизање вишегодишњих засада

За ове намјене додјелена су новчана средства у износу од 854,98 КМ. Подстицај су добила 2 корисника. Критеријум за остваривање подстицајних средстава за ову намјену износи 30% за комерцијална газдинства и 15% за некомерцијална газдинства, али не више од 3.500,00 КМ по кориснику.

Општина Фоча учествује и у финансирању штета од заштићене и незаштићене дивљачи на шта је у 2022. години издвојила износ од 10.953,00 КМ.

На основу Јавног позива о додјели сјеменског материјала за прољетну сјетву у 2022. години, право учешћа су имале незапослене особе, социјално и материјално угрожене особе са подручја општине Фоча који посједују властито пољопривредно земљиште или њихови чланови породице. По овом Јавном позиву остварило је 175 пољопривредника, новчано учешће општине износи од 12.226,50 КМ.

РАД УДРУЖЕЊА

У сарадњи са Одјељењем за привреду и друштвене дјелатности ради више удружења, Удружење пољопривредника општине Фоча, Удружење произвођача јагодичастог и бобичастог воћа „ФОЧАНСКА МАЛИНА“, Удружење пчелара „Полен“, Удружење жена Зеленгора и друга.

Удружење пољопривредника општине Фоча

Основни циљеви и задаци удружења су:

1. Окупљање појединаца, организација, и институција које се баве пољопривредном производњом у циљу стварања бољих услова за производњу код свих чланова, као и организованог наступа и представљања чланова удружења на тржишту робе и услуга,
2. Подстицање примјене савремених научних и технолошких достигнућа у пољопривредној производњи,
3. Стандардизација квалитета пољопривредне производње,
4. Остваривање права на новчане подстицаје са Републичког и општинског нивоа,
5. Врши и друге послове из дјелокруга рада удружења у складу са законом.

За остваривање новчаних подстицаја из буџета РС помоћ при аплицирању је радило Удружење пољопривредника са сједиштем у Фочи.

Удружење има одличну сарадњу са удружењем пчелара „Полен“ из Фоче уз помоћ њиховог предсједника и чланова урађена је база података пчелара гдје постоји увид пољопривредника који се баве производњом и узгојем пчела. Њихов број се повећава из године у годину захваљујући одличним субвенцијама које пружа Општина као и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ

Суфинансирање пословног плана „Проширење кооперантске мреже кроз подршку развоју малих мљекарских фарми на подручју Херцеговине, Романије и Подриња (набавка стеоних јуница)“ коју проводи Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, јединица за координацију пољопривредних пројеката Бања Лука и општина Фоча. Том приликом уговор је потписало 7 корисника којесе налазе у откупу млијека са мљекаром „Пађени.Учешће Општине у овом пројекту је 11.461,57 КМ, док је укупна вриједност пројекта 44.700,00 КМ.

Суфинансирање пословног плана „Развојног програма у области овчарства“ коју проводи Удружење узгајивача оваца и коза Републике Српске у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и општином Фоча. На подручју општине Фоча додјелено је 6 квалитетно приплодних грла сјеничке расе за 6 пољопривредних произвођача. Учешће Општине у овом пројекту је 1.974,60 КМ, док је укупна вриједност пројекта 3.949,20 КМ КМ.